

המטה לחינוך אזרחי ולחיים משותפים
المقر للترتيبات المدنية للحياة المشتركة

23 שנים לרצח יצחק רבין מערך פעילות לתלמידי כיתות י' - יב'

"לקיים את אשר ראוי לקיים, לשנות את אשר דרוש שינוי"

מבוא

השנה אנו מציינים עשרים ושלוש שנים לרצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין. רצח יצחק רבין היה נקודת שבר בחברה הישראלית, ויום השנה לזכרו הוא זמן לחשבון נפש והזדמנות לשיח על אודות האחריות המוטלת על כל אחד מאתנו לעיצוב דמותה של החברה הישראלית בהווה ולמען הדורות הבאים.

למורה

מערך הפעילות המוצע מלווה בכרזה ומיועד לתלמידי כיתות י'-י"ב. הפעילות שלפניכם שאבה את השראתה משני נאומים של ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין שבהם הוא הדגיש במיוחד את תפקידו ההיסטורי של הנוער ואת מרכזיותו של ההון האנושי בישראל כמנוף לקדמה, למצוינות ולהטבעת חותם. הנאום הראשון נישא במרץ 1994 בוועידה התשיעית של הנוער העובד והלומד. הנאום השני נישא ביוני 1994 באוניברסיטת חיפה בטקס שבו קיבל רבין תואר ד"ר לשם כבוד. הפעילות המוצעת מעודדת את התלמידים לדון בדמותה של הקהילה, החברה והמדינה כפי שהם היו רוצים לראותה - זו חובתם וזו גם זכותם כאזרחי העתיד במדינה דמוקרטית.

מטרות

- התלמידים ידונו בכרזה שעוצבה לציון יום הזיכרון ה-23 לרצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין ויבררו מה היא אומרת להם.
- התלמידים יתוודעו לאופן שבו הטביעה 'הרוח הישראלית' חותם ושינתה את פני המציאות בתחומים שונים.
- התלמידים ידונו באפשרויות העומדות בפניהם כבני נוער להיות שותפים בעיצוב דמותן של הקהילה, החברה והמדינה.
- התלמידים ידונו באפשרויות העומדות בפניהם כבני נוער להיות שותפים במימוש החזון של מדינת ישראל.

למורה

המערך שלפניך הוא מודולארי ומאפשר לך להשתמש בחלקים התואמים את תפיסת עולמך, את אופייה של הכיתה ואת המשאבים העומדים לרשותך (זמן, משאבים טכנולוגיים וכיו"ב). ניתן לקיים כל אחד מהחלקים ב,ג,ד כהפעלות עצמאיות. בכל מקרה מומלץ להתחיל בפעילות הפתיחה המבוססת על הכרזה.

המשך המבוא - בדף הבא.

מבנה המערך

- חלק א: מדרש כרזה - דיון מונחה בכרזה שעוצבה לציון עשרים ושלוש שנים לרצח יצחק רבין.
- חלק ב: "לקיים את אשר ראוי לקיים, לשנות את אשר דרוש שינוי" - טביעת האצבע שלי.
- חלק ג: מנהיגותו של יצחק רבין - מנהיגות ציונית, אחראית ויוזמת (פעילות הרחבה והעשרה).
- חלק ד: טביעת האצבע הישראלית: 70 שנים של רוח ישראלית, הישגים משני עולם, בצד אתגרים ומחלוקות (פעילות הרחבה והעשרה).

עזרים

1. צילום מוגדל של הכרזה
2. מקרן ומחשב מחובר לאינטרנט
3. נאומו של יצחק רבין בוועידה התשיעית של הנוער העובד והלומד
4. נספח: "לקיים את אשר ראוי לקיים, לשנות את אשר דרוש שינוי" (כמספר תלמידי הכיתה)
5. "מרוח לחומר": סרטון חדש בהפקת מרכז יצחק רבין, על ה-D.N.A הישראלי
6. נשיא המדינה והרמטכ"ל בפגישה עם בני נוער משפיעים

חלק א - מדרש כרזה

דיון מונחה בכרזה שעוצבה לציון

23 שנים לרצח רבין

(משך הפעילות: 20-30 דקות)

המורה יאמר:

אנו מציינים היום עשרים ושלוש שנים לרצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין שנורה בגבו על ידי מתנקש יהודי בסופה של עצרת המונים שהתכנסה תחת הכותרת "כך לשלום, לא לאלמות". מדי שנה בי"ב בחשוון אנו זוכרים ומזכירים את הנרצח ואת הרצח, אנו משוחחים על אודות החברה הישראלית ומנסים לברר לאן מועדות פניה ומה תפקידנו בעיצוב דמותה ועתידה.

תרגיל פתיחה:

- המורה יחלק פתקים לבנים לכל המשתתפים ויעביר ביניהם כרית דיו.
- המשתתפים יטביעו את חותם הבהוץ במרכז הפתק ויציינו בצד אחד דברים שהיו רוצים לשמר ובצד השני דברים שיש לדעתם לשנות במעגל האישי, הקהילתי והחברתי-מדינתי.
- בתום הסבב יאפשר המורה לתלמידים המעוניינים לחלוק עם חבריהם את בחירותיהם ולציין מה היו השיקולים לבחירה.
- בתום הפעילות יציג המורה את הכרזה שעוצבה לציון יום הזיכרון ה-23 לרצח יצחק רבין באמצעות מקרן או על ידי תלייתה במרכז הכיתה / על גבי הלוח).

המורה ידון עם התלמידים בשאלות הבאות:

- מה אתם רואים בכרזה?
- מה המשמעות של טביעת האצבע לדעתכם?
- אילו תחושות הכרזה מעוררת בכם? מדוע?
- איזה ערך מבטאת הכרזה בעיניכם?
- כיצד תורם הכיתוב להבנת הערך שאותו מבטאת הכרזה?
- כיצד תורם העיצוב האמנותי להעברת המסר?
- מהו לדעתכם הקשר בין הכרזה ובין יום הזיכרון ליצחק רבין? (לאחר הצגת הכרזה והדיון בה יכולים התלמידים להדביק את הפתקים האישיים מסביב לה).

המורה יסכם:

בליל י"א בחשוון תשנ"ו, 4.11.1995 נרצח יצחק רבין האדם, ואיש המשפחה, מפקד חטיבת הפלמ"ח הראל שהצילה את ירושלים מרעב ומתבוסה, ממכונני צה"ל וממעצבי תורת הלחימה, מפקד נערץ ורמטכ"ל מזהיר, מצביא הניצחון במלחמת ששת הימים, שגריר בווינגטון, שביסס וביצר את היחסים המיוחדים עם ארצות הברית, שר הביטחון וראש הממשלה, מר ביטחון ואיש השלום - המדינאי שעמד מאחורי הסכמי הביניים עם מצרים, השיחות עם סוריה, חוזה השלום עם ממלכת ירדן והסכם אוסלו עם הפלשתינאים. יצחק רבין הטביע את חותמו על המדינה והחברה בישראל - הן בחייו, בעשייתו למען החברה והמדינה בתפקידים השונים שמילא, והן בחותם שהותיר לאחר הירצחו שילווה אותנו בעתיד כחברה וכמדינה ובציווי לעשות כל אשר ניתן - בחקיקה, בחינוך, בפעילות חברתית - שימנעו רצח פוליטי נוסף.

חלק ב

לקיים את אשר ראוי לקיים, לשנות את אשר דרוש שינוי: להטביע חותם בעולם

(משך הפעילות: 45 דקות)

למורה

ניתן לקיים את הפעילות המוצעת בהמשך לפעילות הפתיחה סביב הכרזה.

המורה יאמר:

במהלך הדיון בכרזה עסקנו במושג "להטביע חותם" או "להותיר חותם". דיברנו על הקשר בין הטבעת החותם לבין חייו של יצחק רבין, שהקדיש את חייו מאז היה נער לפעילות עבור ארץ ישראל, מדינת ישראל והחברה הישראלית והשפיע רבות על דמותו. ננסה להבין כיצד אנחנו יכולים להטביע את חותמנו על המציאות. חתן פרס נובל לכימיה, אהרון צ'חנובר מישראל, אמר בראיון עימו כי אביו חנך אותו לאור העיקרון ש"אדם אינו רשאי לעבור את העולם מבלי להטביע חותם". הוא סיפר כי הרצון שלו להצטיין, לחקור ולגלות, להגיע להישגים הושפע ללא ספק מהעיקרון לאורו גדל.

המורה ישאל:

מה אתם חושבים על המשפט? האם אתם מסכימים איתו? מהי משמעותו?

בתום תשובות התלמידים יאמר המורה:

פסיכולוגים, פילוסופים ואנשי רוח רבים, כל אחד בלשונו ובסגנונו, טוענים כי אנו מוונעים מן הצורך לממש את עצמנו ואת ייחודנו להותיר חותם בעולם.

המורה יבחר 4 תלמידים ויבקש מכל אחד מהם להקריא אחד מהציטוטים הבאים וינחה את הכיתה להאזין היטב למשפטים:

- ברוך שפינוזה, פילוסוף יהודי הולנדי: "מטרתם היחידה של החיים היא להיות מי שאנחנו ולהיעשות מי שאנחנו מסוגלים להיעשות".
- הפסיכולוג המפורסם אברהם מאסלו: "אם אתה מתכוון להיות משהו שפחות ממה שאתה מסוגל להיות, סביר להניח שתהיה אומלל כל ימי חייך".
- יוני נתניהו, מפקד סירת מטכ"ל בעל אות המופת, שנהרג במבצע אנטבה: "אני מאמין שהחיים בעיקרם אינם אוסף השעות והימים בין לידתו של אדם למותו, אלא התוכן שאנו יוצקים לתוכם. הביטוי היותר חזק של היקום איננו זרימת הזמן לאורך חייו של אדם, אלא אוסף החתומות שהוא מטביע על הסובבים אותו מכוח אישיותו".
- הרב קוק, פוסק, מקובל והוגה דעות: "אלוהיי... כל אותו הזמן הבלתי מוגבל שמעולם עד שנוצרת, ודאי לא היה דבר בעולם שהיה צריך לי. כי אם הייתי חסר בשביל איזו תכלית והשלמה, הייתי נוצר. וכיוון שלא נוצרתי עד אותו הזמן - היא אות, שלא הייתי כדאי עד אז להיבראות, ולא היה בי צורך כי אם לעת כזאת שנבראתי, מפני שהגיעה השעה שאני צריך למלא איזה דבר להשלמת המציאות".

המורה ישאל:

- לאיזה מהמשפטים הבאים התחברתם במיוחד?
- האם אתם מסכימים עם ההנחה המשותפת העומדת בבסיסם?

המורה יבקש מכל תלמיד לבחור שתי דמויות שהותירו, לדעתו, חותם משמעותי על המציאות (אין חובה לבחור בישראלים דווקא, ניתן לבחור גם באנשים שאינם בין החיים)

כל תלמיד ישתף את חבריו בבחירה אחת מתוך השתיים שביצע, ויתבקש לצייין לא רק את שמו של האדם בו בחר, אלא גם את האופן שבו אותו אדם הטביע חותם.

בתום הסבב יאמר המורה:

חותם איננו רק מקום של כבוד בדפי ההיסטוריה, כולנו מונעים מהצורך להשאיר חותם. המשוררת דליה רביקוביץ אמרה: "אני חושבת שכל מי שיש לו ילדים יש לו חלק בנצח". אתם כולכם עדות וחותם להוריתם. דוגמה אחרת מעולמכם שלכם - "ספר המחזור": האם יש כאן תלמידים שיוכלו להעיד בכנות שלא איכפת להם מה יכתבו עליהם? כיצד יחרתו בזיכרון? רבים מנסים להשאיר חותם, וכחלק מהרצון ומהצורך להותירו, אנו מתלבטים בשאלות כמו:

- מהי הייחודיות שלי?
- מה אני יודע שאחרים לא יודעים?
- מהו החותם אותו אשאיר ואחרים לא?

החותם שאנו משאירים הוא האישור לייחודיותנו, לאינדיבידואליות שכה חשובה לנו.

המורה יאמר:

בתחילת חודש יולי האחרון פגשו נשיא המדינה והרמטכ"ל 70 בני נוער. בקטע הקצר שאקרין תוכלו לשמוע מה היה להם לומר לבני גילכם.

המורה יקרין בכיתה את הסרטון.

מורה שאינו יכול להקרין את הסרטון יכול להקריא את דברי הנשיא והרמטכ"ל:

- **מדברי נשיא המדינה:** "בני נוער צעירים ויקרים, אתם יושבים עם רמטכ"ל צבא העם ועם נשיא המדינה, אבל אנחנו, הרמטכ"ל ואני, יושבים יחד עם מנהיגי העתיד... אנחנו יושבים עם מי שעתידיה או עתיד להיות חבר כנסת, חבר בממשלה, יושב ראש כנסת, נשיא מדינה, או בין המפקדים של צה"ל. אחד מכם או אפילו אחת מכן, אם מאוד תרצה, יכולים להיות רמטכ"ל צה"ל. אנחנו חושבים שהמפגש הזה חשוב מאוד, ומקדמים אתכם בברכה - אתם אינכם רק דור העתיד, אלא מנהיגי דור העתיד. ברוכים הבאים".
- **מדברי הרמטכ"ל:** "אני מברך אתכם על מה שאתם עושים ומה שהביא אתכם לפה. אני מאמין שאתם המנהיגים העתידיים, אתם אלה שתובילו את מדינת ישראל בעשרות השנים הקרובות... כל אחד מכם שיכוון הכי גבוה שהוא יכול".

המורה ישאל:

- האם יתכן שביניכם יושבים מנהיגים עתידיים? באילו מימדים הייתם רוצים לפעול ולהשפיע? (חינוך, תרבות, ביטחון וכו').
- כיצד אתם חשים כאשר מכנים אתכם "דור העתיד"?

המורה יאמר:

- מול הדברים ששמענו מנשיא המדינה והרמטכ"ל, אנו שומעים לפעמים גם קולות אחרים בסגנון "הנוער של היום הוא לא מה שהיה פעם".
- מה המשמעות של המשפט הזה לדעתכם?
- האם אתם מסכימים איתו? הביאו דוגמאות.
- האם אתם מכירים מציאות שסותרת אותו? ציינו מקרים/אירועים/תופעות.
- אילו תנאים דרושים לכם/לחבריכם כדי להוביל שינוי בחברה? כדי להותיר חותם ולהשפיע?

רקע למורה: הטענה "הנוער של היום הוא לא מה שהיה פעם", מביעה תסכול ומתבססת על ההנחה שבני הנוער שקועים רק בוואטסאפ, בסנפצ'ט ובאינסטגרם ושכל מה שמעניין אותם הוא הם עצמם. אולם המציאות מוכיחה אחרת: מה שמשותף למיזם המחבר ניצולי שואה ובני נוער דרך שירי הילדות של ניצולים, לבין תוכנית לעידוד חשיבה יצירתית בקרב ילדים, פיתוח אפליקציה המיועדת להקל את התקשורת בין הורים גרושים ופרויקט מוזיאון קהילתי בשכונת מצוקה קשה הוא שכל הפרויקטים הללו הם פרי יוזמתם של בני נוער מכל הארץ. מתברר שסביבנו נמצאים אלפי צעירים וצעירות שלא מוכנים לקבל עליהם את התואר הסתמי "דור העתיד" ו"דור המחר" ובחרים להיות "דור ההווה". הם מבינים שהחברה הישראלית זקוקה להם כאן ועכשיו, והם נענים לקריאה ומצליחים להוביל וליצור שינוי בסביבתם. להותיר חותם, להשפיע.

המורה יאמר:

מחקרים מראים שאתם, בני הדור "שנולד עם אייפון וטאבלט ביד", בעלי כוח משמעותי. כי בניגוד לדורות קודמים לכם, אתם חיים ונושמים מדיה חברתית, ויש לכם יכולת מרשימה לקפוץ למים ולהתרגל לכל פלטפורמה טכנולוגית חדשה. המציאות החדשה מפקידה בידכם אפשרות נוספת או מפתח נוסף ולהשפעה ולהטבעת חותם, בין היתר על ידי כך שאתם רותמים את הטכנולוגיה ואת האפשרויות הרבות שהיא מציעה לתכליות מגוונות וטובות. נקודה בולטת במחקרים אלה היא ההתחזקות של הפעילים החברתיים ושל בני נוער שמרגישים שחובתם להתעסק בפוליטיקה. לאחר שנים של בריחה מהעולם הפוליטי התחילו לצמוח כאן מנהיגים ומנהיגות צעירים. זה קורה במועצות נוער ארציות ומקומיות, בארגוני נוער ובתאים פוליטיים של מפלגות.

למורה:

לפניך פעילות העוסקת בטביעת האצבע של התלמידים. אנו ממליצים לקיימה במידה ולא בחרת בה כתרגיל פתיחה ליחידה כולה.

המורה יחלק לכל משתתף דף בגודל A5 שכותרתו "לקיים את אשר ראוי לקיים, לשנות את אשר דרוש שינוי: טביעת האצבע שלי" (ראה נספח 1).

המורה יבקש מכל תלמיד להקדיש כחמש דקות למענה על הדף.

בתום העבודה האישית, יבקש המורה מתלמידים המוכנים לכך לחלוק את תשובותיהם עם חבריהם.

למורה:

אם הכיתה מגובשת ויש אווירה טובה ומכילה, ניתן להציג על אחד הקירות בכיתה "תצוגה" של המשימות הללו.

המורה יאמר: סטיב ג'ובס, המנכ"ל האגדי של אפל, שנפטר בשנת 2011 בגיל 55 אמר באחת ההרצאות שנשא בפני תלמידים את הדברים הבאים: כשאתם גדלים, נוטים לומר לכם כי "העולם הוא כפי שהוא, מהות חייכם היא לחיות את חייכם בתוכו, נסו להימנע מלהיתקל "בקירות" יותר מדי, נסו לנהל חיי משפחה פוריים, תיהנו, תחסכו קצת כסף..." זו צורת חיים מאוד מוגבלת. מישור החיים יכול להיות הרבה יותר רחב, ברגע שאתם מגלים עובדה אחת קטנה: והיא שכל דבר סביבכם במה שאנו מחשיבים כ"החיים" - הומצא על ידי אנשים שאינם יותר חכמים מכם. ואתם יכולים לשנות זאת, אתם יכולים להשפיע על החיים, אתם יכולים לבנות דברים משלכם שאנשים אחרים יוכלו להשתמש בהם. ברגע שאתם לומדים את העובדות האלו, לעולם לא תחזרו להיות כפי שהייתם.

המורה ישאל:

- מה אתם חושבים על דבריו של סטיב ג'ובס? האם אתם מסכימים איתו?
- מדוע בחרנו היום, ביום הזכרון לרצח יצחק רבין, לעסוק בנושא הטבעת החותם ומנהיגות נוער?

בתום תשובות התלמידים, ניתן לסכם במלל הבא או באמצעות הצגת המצגת "אבני דרך" המספרת את סיפור חייו של יצחק רבין או באמצעות הסרט "יצחק רבין - חייו ומותו".

המורה יסכם: מנעוריו הקדיש את עצמו יצחק רבין לעמו, למאבק התקומה של העם היהודי במדינתו הריבונית, לבניין הכוח הצבאי, להגנת המדינה, לשיפור מעמדה הבינלאומי, לחיזוק כלכלתה ורקמתה החברתית ולקידום השלום. הוא ראה את עצמו כשליח הציבור, שליח העם: שליח הדורות הקודמים שלא זכו לראות ישראל ריבונית, חזקה ומשגשגת ושליחו של דור העתיד שיקצור את פירות ההווה.

יצחק רבין, רב-אלוף במילואים, ראש ממשלה ושר ביטחון, היה מנהיג-מדינאי שלא חשש להגשים את מה שהאמין בו וחתר לגבש חזון, שלתפיסתו יבטיח את קיומה של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. אין הכרח להיות מחסידי של יצחק רבין או להימנות על מחנהו הרעיוני כדי להוקיר את אהבתו לחברה ולמדינה, את מסירותו להן ואת השפעתו עליהן, כמצביא וכמדינאי.

חלק ג

מנהיגותו של יצחק רבין: מנהיגות ציונית, אחראית ויוזמת

למורה

ניתן לקיים את הפעילות המוצעת בהמשך לפעילות הפתיחה סביב הכרזה.

המורה יאמר:

יצחק רבין, רב-אלוף במילואים, ראש ממשלה ושר ביטחון, היה מנהיג-מדינאי שלא חשש להגשים את מה שהאמין בו וחתר לגבש חזון, שלתפיסתו יבטיח את קיומה של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. אין הכרח להיות מחסידי של יצחק רבין או להימנות על מחנהו הרעיוני כדי להוקיר את מנהיגותו, את תרומתו העצומה לביצור ביטחונה של מדינת ישראל ואת הישגיו הגדולים כמצביא וכמדינאי.

המורה יקריין בפני התלמידים את [המצגת 'אבני דרך'](#) הסוקרת נקודות ציון ביוגרפיות בחייו של יצחק רבין.

המורה ישאל: אילו תפקידים ציבוריים מילא יצחק רבין במהלך חייו?

רבין היה מפקד גדוד בפלמ"ח, מפקד "חטיבת הראל בזמן מלחמת העצמאות, הרמטכ"ל השביעי של צה"ל שעליו פיקד בעת מלחמת ששת הימים, שגריר ישראל בארצות הברית וראש ממשלת ישראל מטעם מפלגת העבודה בשתי קדנציות: ממשלת ישראל השבע עשרה (בין השנים 1974-1977) וממשלת ישראל העשרים וחמש (בין השנים 1995-1992). כמו כן כיהן כשר הביטחון במשך כתשע שנים).

המורה יאמר:

מנעוריו הקדיש את עצמו יצחק רבין לעמו, למאבק התקומה של העם היהודי במדינתו הריבונית, לבניין הכוח הצבאי, להגנת המדינה, לשיפור מעמדה הבינלאומי, לחיזוק כלכלתה ורקמתה החברתית ולקידום השלום. הוא ראה את עצמו כשליח הציבור, שליח העם: שליח הדורות הקודמים שלא זכו לראות ישראל ריבונית, חזקה ומשגשגת ושליחו של דור העתיד שיקצור את פירות ההווה. כחייל עתיר קרבות היה רבין חדור תחושת שליחות שנשא עמו עוד מבית הוריו. מסירות לעם ולמדינה שכה אהב והכרתו באיכות המיוחדת של ההון האנושי המצוי במדינת ישראל באו לידי ביטוי בכמה מנאומיו, ביניהם שני נאומים שנשא בשנת 1994 בטקס קבלת תואר דוקטור לשם כבוד באוניברסיטת חיפה ובנאום בוועידה התשיעית של הנוער העובד והלומד.

למורה

הפעילות מתבססת על קטעים משני נאומיו של יצחק רבין (ראה נספח 2 בסוף המעריך).
לפניך שתי חלופות - כל אחת משתמשת בדרך מעט שונה בקטעי הנאומים.

חלופה א

במליאה: המורה יבקש משני תלמידים להקריא קטעים משני נאומיו של רבין (ראה נספח 2 בסוף המעריך).
לפני הקראת הקטעים יבקש המורה מהתלמידים להקשיב לקטעים ולציין משפטים בעלי משמעות / חשיבות מבחינתם.

בתום הקראת הקטעים יערוך המורה דיון באמצעות השאלות הבאות:

- אילו משפטים תפסו את אוזניכם באופן מיוחד? מדוע?
- האם אתם מזהים קשר בין הקטעים? מהו?
- אילו ערכים מבקש רבין להדגיש ולקדם בנאומיו?
- האם אתם מזדהים עם ערכים אלה? מתנגדים אליהם? מדוע?
- כיצד רואה יצחק רבין את תפקידו של הנוער? האם אתם מסכימים עימו? במה?

חלופה ב

המורה ינחה את הכיתה להתחלק ל- 6 קבוצות. כל קבוצה תקבל כרטיסייה שעליה ציטוט מאחד משני הנאומים (ראה נספח 3 בסוף המערך). התלמידים יתבקשו לעבוד על פי הנחיות הכרטיסייה שקיבלו.

בתום העבודה הקבוצתית יבקש המורה מכל קבוצה להציג בפני הכיתה שתי שאלות שעניינן אותם במיוחד ואת התשובות שענו.

בתום הפעילות יאמר המורה:

יצחק רבין הותיר את חותמו על החברה הישראלית ועל מדינת ישראל במספר מישורים. הדורות שקדמו לכם יכלו לציין כי רבין היה שותף מרכזי בבניית צה"ל ותורת הביטחון הישראלית, והיה לו תפקיד מרכזי ביצירת היחסים המיוחדים עם ארצות הברית - שני מימדים אלה: המימד הביטחוני והמימד הדיפלומטי, נוכחים ושרירים גם היום. אחרים מדגישים את היותו מודל לפוליטיקאים ואנשי ציבור ללקיחת אחריות. על אף גילכם הצעיר, חלקכם יודע כי ניתן לראות את טביעת החותם של רבין בהיבט הצבאי, כרמטכ"ל הניצחון במלחמת ששת הימים, או בעיצוב המציאות עם הפלסטינים (לטוב ולרע), וכינון היחסים עם העולם הערבי. יצחק רבין הותיר חותם בל יימחה על החברה והמדינה הישראלית, כי היה לו איכפת, כי ראה את עצמו בכל רגע כמשרת ציבור של עם שהוא אהב והתגאה בו כל כך.

חלק ז

טביעת האצבע הישראלית (פעילות הרחבה והעשרה)

למורה

ניתן לקיים את הפעילות המוצעת בהמשך לפעילות הפתיחה סביב הכרזה.

המורה יאמר:

לפני שישה חודשים ציינו שבעים שנים להקמת מדינת ישראל. אנו נתפסים כמדינה צעירה וכחברה יצרנית ויצירתית שהטביעה את חותמה על העולם באמצעות המצאות יצרניות ומשמעותיות שחלקן שינו תחומי חיים שונים במציאות.

המורה ישאל אילו המצאות משמעותיות הומצאו על ידי ישראלים? אילו מתוכן הטביעו חותם על העולם? המורה ירשום על הלוח את תשובות התלמידים. (רשימה מוצעת בנספח 4 בסוף המערך).

המורה ישאל מה הופך את ההמצאות שמנייתם להמצאות שמשמעותן טביעת אצבע ישראלית? אילו תכונות של אותן המצאות הופכות אותן להמצאה בעלת השפעה אוניברסלית? (קדמה טכנולוגית, ראיית הנולד, יצרניות, יעילות, תקשורת, תרומה לבריאות)

המורה יאמר:

כעת נצפה **בסרטון קצר** שנוצר על ידי נער בן גילכם המונה חלק מההמצאות הישראליות שהותירו את חותמן על העולם (משך הסרטון - 3 דקות)

למורה

ניתן להפנות גם לאפליקציה 'תמונה ישראלית'

המורה ישאל כיצד ניתן להסביר את הייחוד והאיכות הישראלים?

האם ניתן להצביע על מקורות, ערכים, מאפיינים ותכונות שאפשרו וייצרו את מוטת ההשפעה והיצירתיות הרחבה כל כך של ישראל? המורה יכתוב על גבי הלוח את התשובות המרכזיות שיציעו התלמידים.

המורה יאמר:

נצפה **בסרטון "מרוח לחומר"** שהופק על ידי מרכז יצחק רבין לרגל שנת השבעים למדינת ישראל. הסרטון מתייחס לשאלה הקודמת ששאלתי. (משך הסרטון - 9 דקות)

בתום הצפייה יערוך המורה דיון באמצעות השאלות הבאות:

- מה התחושות שלכם בעקבות הצפייה בסרטון?
- אילו ערכים / מאפיינים ישראלים באו לידי ביטוי בסרטון? האם אתם מזהים אותם גם היום? היכן?
- מה דעתכם על כותרת הסרטון? האם היא מתאימה?
- האם למדתם משהו חדש בעקבות הסרטון? מידע היסטורי? סוציולוגי? אחר?
- כיצד אתם מפרשים את המשפט "מרוח לחומר, מהלכה למעשה - אש ישראלית פועמת בחזה"?

נספח 1 (עבור חלק ב' במערך)

לקיים את אשר ראוי לקיים, לשנות את אשר דרוש שינוי: טביעת האצבע שלי

- מהי הייחודיות שלי?
- אילו אלמנטים במציאות שלי חשוב לי לשמר? לקיים: להבטיח שיוותרו כפי שהם: (משפחה, חברים, קהילה, זירה ארצית)
- אילו אלמנטים במציאות חשוב לי לשנות?
- מה הייתי רוצה לעשות לטובת הכלל (משפחה, חברים, קהילה, זירה ארצית)
- האם התשובה לשאלה 4 מעידה על רצון להותיר חותם באמצעות שימור המציאות, או שינויה?

נספח 2 (עבור חלק ג' במערך) נאומים של יצחק רבין

מתוך נאומו של יצחק רבין בוועידה התשיעית של הנוער העובד והלומד, מרץ 1994:

"...באתי לכאן לברך אתכם, אבל לא רק לברך אתכם, גם לדרוש מכם...מה אני מצפה מכם?
...אתם בני הנוער, העתיד לפניכם...אל תקבלו מוסכמות קיימות, לא בחברה, לא בתחומים אחרים. חברה, מדינה,
כל גוף שאיננו יודע להשתנות, לשנות, הוא גוף שהתנוון...ואם יש משהו שצריך לייחד נוער זו מרדנות נגד מוסכמות,
לא מרדנות לשם מרדנות אלא מרדנות לשם שינוי...לקיים את אשר ראוי לקיים, לשנות את אשר דרוש שינוי, והרבה
דברים דורשים שינוי...אתם נדרשים בצד שימור הקיים.. לא צריך לשבור כלים, צריך לשנותם, להתאימם למציאות
המשתנה...לא כל פרה היא קדושה, יש גם פרות לא קדושות. ולכן אני מצפה דווקא מכם, מתנועות הנוער...בזמננו
הקמנו את הפלמ"ח, הקמנו התיישבויות, כי זה היה צורך השעה. היום הם שונים, מגוונים יותר, יותר אתגרים
עומדים בפניכם, ואתם, אתם תיבחנו ביכולת שלכם להמשיך את אשר נדרש להמשיך ולשנות את מה שצריך לשנות.
אני מאחל לכם שתהיו כאלה, אני מאמין שאתם יכולים להיות כאלה, ויחד, מבוגרים וצעירים נציע את המדינה
אל השלום, אל הביטחון ואל הקדמה וההצלחה..."

מתוך נאומו של יצחק רבין באוניברסיטת חיפה, יוני 1994:

"...בעצם ימים אלה אנו מנסים להפוך דף ולכתוב דף חדש בהיסטוריה שלנו: ממלחמה לשלום... מהקצאת משאבים
לטנקים ומטוסים - להשקעות ברווחת האדם, ובראש ובראשונה החינוך.
...עולמנו חייב להשתנות. מה היה לנו עד עכשיו? באיזה עולם חיינו? עד כה חי העם היהודי, משך שנות אלפיים,
וחיה מדינת ישראל, משך ארבעים ושש שנותיה, כאשר לנגד עינינו מטרה אחת: הישרדות. עברנו ימי גלות, פרעות
דמים ומלחמות...
ידוע לי היטב שאני חוטא לאמת: העם היהודי ידע לא רק פוגרומים. בצד החיים בניטאות היו גם חיי רוח עשירים
ביותר. העם היהודי הוציא מתוכו את מיטב הסופרים והמשוררים ועד היום הוא מיוצג בשורה הראשונה של המדענים,
אישי הרוח והמוסר הגדולים בעולם...אין זה מקרה שרבע מחתני פרס נובל הם בני עמנו.
הקמת מדינת ישראל יצרה דימוי חדש של יהודי חדש: צבר, איש חזק, לוחם... האחד שמכה את כל הקמים עליו...
ואף על פי כן לא השתנתה התמונה הכוללת. את כל מאמצינו, את כל משאבינו השקענו בהישרדות.
המציאות החדשה הנוצרת בימים אלה מחייבת אותנו לשידוד מערכות כמעט בכל תחומי החיים... נחזור אל המקורות,
אל החלום הציוני, שימשיך את סיפור הצלחתה של שבת ציון, אל הפריחה הרוחנית, המוסרית, הטכנולוגית והכלכלית,
אל בנין החברה הצודקת ששואפת לעילוי האדם...במסגרת זו הממשלה החליטה לשנות סדרי עדיפויות לאומיים
ולראות בחינוך ובהשכלה הגבוהה מוקד להשקעה בהון האנושי...
גבירותי ורבותי, אין לנו מכרות זהב, אין לנו נפט ולא יהלומים. ישראל ענייה במשאבי טבע. אבל יש לה ובה
פוטנציאל אנושי אדיר. הפסיפס האנושי שהתקבץ כאן...מעשיר את היכולת האינטלקטואלית הלאומית שלנו.
...באין ברירה אנו נמשיך להשקיע בטנקים ובמטוסים, אך נפנה חלק גדול ממשאבינו לבני האדם, לחינוכם, להשכלתם
הגבוהה ולקידומם..."

נספח 3

נאומי יצחק רבין – כרטיסיות עבודה

"...אתם בני הנוער, העתיד לפניכם...אל תקבלו מוסכמות קיימות, לא בחברה, לא בתחומים אחרים. חברה, מדינה, כל גוף שאיננו יודע להשתנות, לשנות, הוא גוף שהתנוון..."

- נסחו במילים שלכם את הטענה של יצחק רבין.
- האם אתם מסכימים עימו? אם כן - הביאו דוגמה המחזקת את עמדתכם, אם לא - הביאו דוגמה הסותרת את עמדתו של רבין.
- כיצד תופס יצחק רבין את תפקידו של הנוער?
- האם אתם סבורים כי תפיסה זו נכונה לגבי 'הנוער של היום'?
- האם תפיסה זו נכונה לגביכם? הסבירו.

"...ואם יש משהו שצריך לייחד נוער זו מרדנות נגד מוסכמות, לא מרדנות לשם מרדנות אלא מרדנות לשם שינוי...לקיים את אשר ראוי לקיים, לשנות את אשר דרוש שינוי, והרבה דברים דורשים שינוי... לא צריך לשבור כלים, צריך לשנותם, להתאימם למציאות המשתנה."

- נסחו במילים שלכן את הטענה/ות של יצחק רבין
- האם אתם מסכימים עימו? במה? ומדוע?
- כיצד תופס יצחק רבין את תפקידו של הנוער?
- האם אתם סבורים כי תפיסה זו נכונה לגבי 'הנוער של היום'?
- האם תפיסה זו נכונה לגביכם? הסבירו
- הביאו דוגמה מסביבתכם הקרובה הממחישה את הצורך לבצע שינוי. כיצד הייתם מציעים לבצע שינוי זה לאור דבריו של יצחק רבין?

"בזמננו הקמנו את הפלמ"ח, הקמנו התיישבויות, כי זה היה צורך השעה. היום ... יותר אתגרים עומדים בפניכם, ואתם, אתם תיבחנו ביכולת שלכם להמשיך את אשר נדרש להמשיך ולשנות את מה שצריך לשנות. אני מאחל לכם שתהיו כאלה, אני מאמין שאתם יכולים להיות כאלה."

- האם אתם מסכימים עם הטענה של יצחק רבין לפיה האתגרים העומדים מולנו היום מורכבים יותר מאלה שעמדו לפנינו לפני 70 שנה? נמקו.
- כיצד תופס יצחק רבין את תפקידו של הנוער?
- האם אתם סבורים כי תפיסה זו נכונה לגבי 'הנוער של היום'?
- האם תפיסה זו נכונה לגביכם? הסבירו.

"...בעצם ימים אלה אנו מנסים להפוך דף ולכתוב דף חדש בהיסטוריה שלנו: ממלחמה לשלום... מהקצאת משאבים לטנקים ומטוסים - להשקעות ברווחת האדם, ובראש ובראשונה החינוך...עולמנו חייב להשתנות. מה היה לנו עד עכשיו? באיזה עולם חיינו? עד כה חי העם היהודי, משך שנות אלפיים, וחיה מדינת ישראל, משך ארבעים ושש שנותיה, כאשר לנגד עינינו מטרה אחת: הישרדות. עברנו ימי גלות, פרעות דמים ומלחמות...הקמת מדינת ישראל יצרה דימוי חדש של יהודי חדש: צבר, איש חזק, לוחם... האחד שמכה את כל הקמים עליו.. ואף על פי כן לא השתנתה התמונה הכוללת. את כל מאמצינו, את כל משאבינו השקענו בהישרדות."

- נסחו במילים שלכם את הטענות המרכזיות של יצחק רבין.
- האם אתם מסכימים עימו? במה ומדוע?
- האם ציטוט זה מתאים גם להווה? (על אף שנכתב לפני 52 שנים כמעט?) האם אתם מזדהים עימו? הסבירו

"המציאות החדשה הנוצרת בימים אלה מחייבת אותנו לשידוד מערכות כמעט בכל תחומי החיים... נחזור אל המקורות, אל החלום הציוני, שימשיך את סיפור הצלחתה של שיבת ציון, אל הפריחה הרוחנית, המוסרית, הטכנולוגית והכלכלית, אל בנין החברה הצודקת ששואפת לעילוי האדם... במסגרת זו הממשלה החליטה לשנות סדרי עדיפויות לאומיים ולראות בחינוך ובהשכלה הגבוהה מוקד להשקעה בהון האנושי..."

- בקטע זה מדבר יצחק רבין על "מציאות חדשה". לאיזו מציאות חדשה הוא מתכוון להבנתכם?
- אילו ערכים מדגיש יצחק רבין בדבריו?
- האם אתם, כמוהו, מסכימים כי הם חשובים? מדוע?
- איזה שינוי ביקשה ממשלת רבין לחולל במציאות על פי ציטוט זה? איזה חותם ביקשה להטביע?
- כיצד הייתם מתארים במילים שלכם את היעד של רבין: "בניין החברה הצודקת, ששואפת לעילוי האדם"?
- הציעו 2 דרכים להגשמת יעד זה במציאות בת ימינו

" גבירותיי ורבותיי, אין לנו מכרות זהב, אין לנו נפט ולא יהלומים. ישראל ענייה במשאבי טבע, אבל יש לה ובה פוטנציאל אנושי אדיר. הפסיפס האנושי שהתקבץ כאן מעשיר את היכולת האינטלקטואלית הלאומית שלנו... באין ברירה אנו נמשיך להשקיע בטנקים ובמטוסים, אך נפנה חלק גדול ממשאבינו לבני האדם, לחינוכם, להשכלתם הגבוהה ולקידומם..."

- מהן שתי הטענות המרכזיות של יצחק רבין המופיעות בציטוט זה?
- אם אתם מסכימים עם הטענות הללו? עם איזו? מדוע?
- מהו ההסבר שמציע רבין לפוטנציאל האנושי האדיר הקיים בחברה הישראלית / במדינת ישראל?
- האם אתם סבורים, כמו רבין, כי חשוב להשקיע לצד הביטחון בחינוכו של האדם ובקידומו? מדוע לדעתכם זה יעד מרכזי?
- לו הייתם יכולים ללחוץ על אוזניהם של מקבלי ההחלטות במדינה: אילו שלוש הצעות הייתם מציעים להם, התואמות את תפיסתו של רבין שלפיה חשוב מאוד להפנות משאבים לחינוך ולקידום אזרחי המדינה?

נספח 4

המצאות ישראליות

- דוד שמש
- במבה
- דפוס דיגיטלי
- פתיתים (אורז בן גוריון)
- מקלדת לייזר
- קופקסון - תקופה לטרשת נפוצה
- טפטפות
- טנק מרכבה
- דיסק און קי
- וייז
- מצלמת קינקט
- מטוס ללא טייס
- ICQ - הבסיס למסנג'ר, צ'טים וואטסאפ
- כיפת ברזל
- מובילאיי
- עגבניות שרי
- שקדי מרק
- מכשיר למדידת רמת הסוכר ללא דקירה